
Spiritualita ve vězeňské poezii Ivana Jirouse a Jana Zahradníčka

---

Klára Krásenská: spiritualita ve vězeňské poezii Ivana Jirouse a Jana Zahradníčka

Klára Krásenská se ve své bakalářské práci zaměřila na vězeňské básnické sbírky Ivana „Magora“ Jirouse a Jana Zahradníčka. Důraz v ní kladla na spiritualitu obou neprávem vězněných autorů, protože to byla mimo jiné víra v Boha, která jim pomohla přestát jedny z nejtěžších životních chvil.

Za svou práci *Spiritualita ve vězeňské poezii Ivana Jirouse a Jana Zahradníčka* autorka získala Cenu rektora pro nejlepší absolventy bakalářských studijních programů.

„Poezie je mi bytostně blízká, otiskuje se do mě, rezonuje. Pamatuji si, že když jsem začínala číst Jirousovy Labutí písně, neměla jsem k němu ještě žádný vztah, moc jsem o něm nevěděla a jeho tvorba mě vlastně poněkud zaskočila. Znovu a znovu jsem se k ní vracela, až se skořápka mé nejistoty prolomila a obklopily mně důvěrnost, intimita a křehkost, které silně odporovaly představě, již lidé o Jirousovi běžně mají,“ popisuje Klára, jak se v ní začala rodit myšlenka na téma bakalářské práce.

„Ve stejné době jsem četla také Zahradníčkovu věžeňskou sbírku Dům Strach a uvědomila si, že v těchto dvou sbírkách je velké množství společných motivů, které vyvolávají dojem návaznosti nebo se doplňují. Chtěla jsem vyzdvihnout, že

dva autoři odlišných generací (Zahradníček byl z politických důvodů vězněn v padesátých letech, Jirous v osmdesátých, pozn. red.) prošli velmi podobnou zkušeností duchovního prožitku a reflexe situace, do které se dostali,“ uvádí.

I přes obdobnou situaci se spiritualita a vztah k Bohu u obou básníků liší. „Jirous o sobě celý život říkal, že je katolík, přestože takový výrok mohl u veřejnosti budít jistý údiv. V Labutích písních ho ale spatříte v jeho hluboké ryzosti, v jakési nahotě duše. Vyslovoval celou svou úzkost z toho, co se kolem něho dělo,“ vysvětluje pramen Jirousovy vězeňské víry Krásenská. Děsil se, že svůj úděl v morálním smyslu neunese, že povolí a někoho zradí. „Z jeho básní vyplývá, že se skutečně hodně bál, aby nepodleh nátlakům a bolesti. Právě zde se ukazuje jeho úplná odkázanost na Boha, kterou považují za nejvýraznější rys jeho spirituality. Jeho vztazení se k Bohu vnímám jako velmi křehké. Nevyřizuje si s ním žádné účty, naopak pouze pokorně doufá, že mu Bůh podá pomocnou ruku.“

Jeho vězeňské básně tak do jisté míry fungovaly také jako modlitby. Psát cokoli kromě dopisů bylo zakázáno, Jirous se tedy své texty učil z paměti. Později si básně zaznamenával a ukryval do doby, než je Jiří Gruntorád na průklepovém papíře tajně vynesl z vězení. „Kdo je nečetl, neuvědomil si, že Jirous nepsal verše s motivem Boha pro nějakého třetího čtenáře. Jeho básně jsou přímým oslovením Boha, Panny Marie nebo nějakého světce, jsou modlitbou samy o sobě,“ upřesňuje autorka.

Zůstal Ivan Jirous věrný svému náboženskému citění i po propuštění z vězení? Klára Krásenská potvrzuje, že jednoznačně ano. Labutí písně byly ovlivněny jeho zkušeností z věznice ve Valdicích, nicméně následující sbírka, Ochranný dohled, vychází z období těsně po propuštění; ochranný dohled znamenal každodenní povinnost hlásit se v přesném časovém rozmezí na policejní služebně v Telči; porušení by znamenalo návrat do vězení. „Tato doba byla pro Jirouse velkou deziluzí a nesvoboda na něho těžce doléhala. Z vězení byl sice již fyzicky venku, ale stále nad sebou měl plný dozor. Motiv křehkosti vztahu je v jeho pozdější poezii stále přítomen, i když výrazně spirituální prožitky jsou o něco méně časté.“

Druhým autorem s vězeňskou zkušeností byl Jan Zahradníček, který ji tematizoval ve dvou sbírkách – Dům Strach a Čtyři léta. „Na rozdíl od Jirouse není u Zahradníčka tak silně zřetelná vnitřní odhalenost a bezprostřední výpověď o jeho vztahu s Bohem. Pro Zahradníčka je Boží existence naprosto zásadní a nezpochybnitelná věc, drží se jí jako kotvy. Přesto Bůh vždy stojí spíše někde vysoko nad ním a Zahradníček s ním do osobního vztahu nevstupuje. V Domě Strachu je snad jen jediná báseň, která jejich spojení otvírá téměř v jirousovské křehkosti,“ říká Klára Krásenská.

Specifikem Zahradníčkovy poezie je právě jeho pevná víra. Skrze ni proniká do jeho textů motiv jakési neutuchající životní radosti. Jak studentka tvrdí, narazit na ni lze hned v první básni Domu Strachu, kde kos zpívá zatčenému: „Tento droboučký ptáček, který autora provází, značí radost z toho, že i uprostřed všeho, co zažil, přetrvává radost. Ta nikdy nepřestává, všemu navzdory.“

Klára Krásenská studuje magisterský navazující program dějiny evropské kultury na Katolické teologické fakultě UK a bakalářský program český jazyk a literatura na Filozofické fakultě UK. Vedle studia píše sloupky o literatuře do evangelického sborníku Protestant a pracuje také jako ilustrátorka pro časopisy Krkonoše a Jizerské Hory, kde se nejčastěji objevují její kresby místní fauny a flory. V současnosti lze navštívit také výstavu Klářiných veršů a fotografií, která je přístupná v budově Katolické teologické fakulty UK.